
ПРОГРАМ ЕКОНОМСКИХ МЕРА

за смањивање негативних ефеката
проузрокованих пандемијом вируса
Ковид-19 и подршку привреди Србије

Влада Републике Србије

Београд, март 2020.

Садржај

Увод	3
Основа / оквир за дефинисање мера	4
Сажетак предложених мера релевантних актера у Србији.....	6
Макроекономски оквир.....	6
Фискални оквир.....	8
Спроведене мере	8
Предлог мера.....	9
Закључак	15
Додатак 1	16
Мере које је Влада већ усвојила	16
Додатак 2	18
Сажетак предложених мера релевантних актера у Србији.....	18

Увод

Крајем јануара 2020. године Светска здравствена организација прогласила је епидемију вируса Ковид-19 (SARS—CoV-2), док је 11. марта проглашена глобална пандемија. Дана 6. марта 2020. године потврђен је први случај вируса у Србији и од тада је број потврђених случајева у сталном порасту. Влада Републике Србије предузима све неопходне мере за очување здравља и живота људи.

Први и најважнији задатак државне касе данас јесте довољно и неометано финансирање борбе за очување здравља и живота људи. Здравствени систем који је на првој линији одбране с тога има сву потребну подршку кроз неометано финансирање и обезбеђење потребних додатних средстава.

Други, не мање важан, задатак јавних финансија данас јесте умањење негативних последица по привреду и грађане. Борба се води на два фронта: сачувати што је могуће више радних места и помоћи привреди у одржавању ликвидности у току трајања ових ванредних околности.

Захваљујући постигнутој стабилности јавних финансија, позитивним фискалним резултатима у периоду 2017–2019. године, смањен је јавни дуг на 52% БДП на крају 2019. године. Оздрављеним јавним финансијама и постигнутом макроекономском стабилношћу Република Србија побољшала је свој кредитни рејтинг и отворила врата међународних финансијских тржишта. Повољна полазна позиција омогућиће државном буџету да издржи удар смањених прихода услед пада економске активности, повећаних трошкова здравственог система и неопходних мера помоћи привреди. Повећање дефицита и јавног дуга биће значајно. Укупан дефицит укључујући и пакет мера помоћи привреди достиже 9% БДП.

Приликом формулисања фискалних мера за борбу против економских последица изазваних пандемијом Ковид-19 вируса руководили смо се с једне стране међународним искуством, односно усвојеним мерама у развијеним економијама и земљама у окружењу, те препорукама Међународног монетарног фонда и Европске комисије. С друге стране размотрени су захтеви домаће привреде представљени у предлозима мера Привредне коморе Србије, представника Америчке привредне коморе у Србији, Националне алијансе за локални економски развој, као и представника привредних делатности.

Кључна карактеристика припремљеног пакета фискалних мера је могућност брзе примене, без сувишних процедура како би помоћ стигла када је најпотребнија. Друго, мере које предлагемо су привременог карактера (односе се пре свега на одлагање и тренутно умањење одређених пореских обавеза а не на трајне измене пореског система). Потребно је омогућити уравнотежење и стабилизацију јавних финансија након кризе изазване пандемијом, како би се несметано отплаћивао повећани јавни дуг.

Основа / оквир за дефинисање мера

Кључна порука међународних финансијских институција јесте да фискална политика мора деловати хитно и у довољној мери како би помогла привреди погођеној пандемијом. Додатни фискални подстицаји, у зависности од даљег развоја пандемије, биће потребни да се отклони могућност дуготрајније штете по економију. Владе широм света предузеле су или најавиле предузимање мера за ублажавање негативних ефеката кризе. Значајну подршку понудиле су и међународне организације попут ММФ и Светске банке. Европска комисија предложила је „пуну флексибилност“ у примени фискалних правила, суштински паузирање фискалних правила која ограничавају висину дуга и дефицита. Суспензија правила, први пут од када су уведена, омогућава земљама чланицама да увећају јавне расходе, одложе плаћање пореских обавеза и аконтација, дају државне гаранције како би се одржала ликвидност привреде и сл. Усвојен је и Привремени оквир за правила о додељивању државне помоћи, како би се подржала ликвидност привреде.

Мере које су предузете или најављене у већини земаља погођених пандемијом односе се на:

1. Помоћ привреди у циљу одржавања ликвидности и очувања запослености

Централне банке многих држава су у првом кораку смањиле референтну каматну стопу и увеле мораторијум на кредите како привреди тако и становништву. Већина држава је посегла за фискалним мерама које укључују пореске олакшице како за привредна друштва, тако и за појединце. Углавном су то одлагање или умањење плаћања пореза на добит, пореза на приход, одлагање плаћања пореза и доприноса на зараде, одлагање плаћања ПДВ-а, као и обустава плаћања казни за неизмирене пореске обавезе на одређени временски период. Већина земаља је такође обезбедила средства за ликвидност привреде, кроз државне гаранције, директним субвенционисањем из буџета, обезбеђивањем средстава фондовима који би кредитирали привреду. Циљ оваквих мера јесте олакшани приступ средствима предузећа која би наставила са обављањем своје делатности и на тај начин се смањили негативни утицаји са којима се суочавају економије бројних земаља.

2. Помоћ становништву

У питању је скуп мера које пружају сигурност становништву, очувању запослености и спречавања наглог погоршања животног стандарда. Данска и Шведска одлучиле су се да до одређене висине (50%-75%) привремено субвенционишу зараде радника који раде у секторима који су погођени епидемијом. Друге мере укључују скраћивање радног времена и флексибилније компензације за скраћено радно време, плаћено боловање за раднике који су у карантину или одсуствују због неге детета. Такође, у Норвешкој су родитељи ослобођени плаћања вртића који су затворени услед Ковид-19 вируса. У

Немачкој је омогућено да запослени који су на неплаћеном одсуству због вируса и даље примају зараду од послодавца, а која ће накнадно бити рефундирана од стране државе.

3. Секторска подршка

Државе попут Аустрије и Шпаније код којих туризам, угоститељство, транспорт и друге услужне гране играју велику улогу, а које су највише и погођене, издвојиле су посебна средства намењена за јачање ових сектора и санирање последица кризе. И друге земље су обезбедиле слична средства за помоћ најугроженијим секторима, укључујући и секторе културе и спорта.

Широм света примењују се и друге мере: замрзавање цена појединих производа, најчешће медицинске опреме и основних намирница, забрана продаја ХоВ и обвезница (пример Шпаније и Белгије) због потенцијалних спекулација након пада цена ХоВ, док су се неке економије попут Француске, Италије и Шведске одлучиле да помогну стратешки важним предузећима погођеним кризом попут авио компанија.

Табела 1. Вредност пакета мера у % БДП по земљама

	Фискалне мере		Гарантни фонд	Укупан пакет
	млрд евра	% БДП	млрд евра	% БДП
Албанија	0,3	2,1		2,1
Аустрија	29,0	6,8	9,0	9,1
Белгија	8-10	2,0		2,0
Бугарска				>3,5
Чешка	3,6	1,5	32,0	17,7
Чиле	10,6	3,8		3,8
Данска	28,9	8,7	8,4	11,5
Естонија	1	3,3	1	6,6
Филипини	0,5	0,1		0,1
Француска	45,0	2,0	300,0	15,0
Грчка	10,0	4,8		4,8
Холандија			1,5	0,2
Хрватска	3,9	6,6		6,6
Ирска				0,8
Италија	25,0	1,4	340,0	19,6
Јапан	124,7	2,5		2,5
Ј.Кореја	31,5	2,1	3,9	2,4
Канада	68,5	3,6	320,0	23,1
Кина				6-6,5
Литванија	5,0	10,0		10,0
Мађарска				<0,5
Малезија	4,3	1,2		1,2
Немачка	250,0	7,0	500,0	20,3
Норвешка	15,1	3,9		3,9
Нови Зеланд	6,5	4,0		4,0
Пољска		3,0		9,4
Португал	5,2	2,3	3,2	4,1

	Фискалне мере		Гарантни фонд	Укупан пакет
	млрд евра	% БДП	млрд евра	% БДП
Румунија			1,0	0,4
САД	1820,0	10,0		10,0
Словенија	2,0	3,8		3,8
Тајван	1,8	0,3		0,3
Турска	14,0	1,9		1,9

Сажетак предложених мера релевантних актера у Србији¹

Влади је упућено више предлога економских мера међу којима су најбројније оне које се тичу очувања радних места и одржавања ликвидности.

Као мере за очување радних места предложене су различите варијанте привременог смањења, одлагања или ослобађања од пореза и доприноса на зараде. Предложено је финансирање накнаде зараде запосленима који одсуствују због болести или обавезне изолације у случају сумње на заразу Ковид-19 вирусом, као и финансирање накнаде зараде запосленима за чијим радом је привремено престала потреба.

Предложене су и мере за очување ликвидности кроз пореске олакшице у виду одлагања/умањења аконтације за порез на добит за 2020, одлагање плаћања ПДВ, смањења пореза на имовину у хотелијерској индустрији и сл.

Макроекономски оквир

Експанзија Ковид-19 вируса у претходном периоду утицала је на значајне прекиде производње у кинеској економији који су се временом почели преносити и на друге земље. Током прва два месеца ове године, према прелиминарним подацима официјелне кинеске статистике, забележен је међугодишњи пад индустријске производње од 13,5%, промета у трговина на мало за 20,5% док су инвестиције опале за скоро 25%. Смањење агрегатне тражње, поремећени ланци снабдевања, недостатак сировина и повећана несигурност већ су током првог квартала утицали посредно и на успоравање економске активност у другим великим економијама. Поред ових индиректних ефеката, ширење епидемије вируса из Кине у друге земље, од почетка марта, изазвало је и директне поремећаје производних процеса. Економска активност у највећем делу индустријских делатности је значајно смањена или потпуно обустављена, а предузете здравствене мере додатно су негативно утицале на најзначајније услужне делатности – пре свега трговину, саобраћај и туризам. Континуирано се ревидирају наниже пројекције раста БДП, а шок који је погодио глобалну економију према првим проценама је највећи од другог светског рата.

¹ Привредна комора Србије, Америчка привредна комора, НАЛЕД, професори Економског факултета

Према тренутним проценама привреда САД би могла у другом кварталу забележити пад од око 25%, што је два и по пута више него било који пад у послератној историји, док се пад на нивоу целе године процењује на око 4%. Очекује се и драматично повећање стопе незапослености са тренутних 3,5% на око 9%. Слична је ситуација и у привредама земаља ЕУ као наших најзначајнијих спољно трговинских партнера. Уместо претходно пројектованог раста најновије процене указују да ће се и привреда ЕУ сусрести са снажном рецесијом, а према последњим проценама само привреда Немачке ће забележити пад од 5% на годишњем нивоу. Комбиновани шок понуде и потражње представља велики изазов за компаније које послују у ЕУ. Имајући у виду да је производња у Кини и другим деловима света нагло опала, увоз робе широке потрошње и полупроизвода је отежан. Пандемија вируса у Европи доводи до смањења „небитних“ пословних процеса, туристичка активност готово да не постоји, а домаћинства одлажу куповину трајних производа за широку потрошњу. Што дуже мере задржавања и социјалног дистанцирања буду на снази, то ће се и домаћа понуда полако смањивати. С друге стране “закључавање” других економија погођених вирусом доводи до мање спољне потражње за добрима која се производе у ЕУ. Оваква ситуација довела је до готово потпуног гашења великих производних капацитета попут аутомобилске индустрије.

Слично као и цела светска привреда и Србија се суочава са ризицима и неизвесностима услед пандемије Ковид-19 вируса. Фискалном стратегијом за 2020. годину пројектован је раст БДП од 4%, међутим такав сценарио под утицајем најновијих дешавања како у међународном окружењу, тако и у земљи, мало је вероватан. Иако се раст економске активности у јануару процењује на око 6,5%, а био је солидан и у фебруару, почетак благог успоравања привредне активности примећен је почетком марта као последица спољног фактора. Међутим, већ у другој половини тог месеца, економска активност попримила је рецесиони карактер.

Мада је утицај Ковид-19 вируса на привреду Србије тешко поуздано оценити, будући да нису познати ни дужина трајања нити величина шока, могуће је тренутно дати оквирне процене привредних кретања симулиране различитим алтернативним сценаријима. Оно што је сигурно јесте да су први на удару сектори туризма, саобраћаја, угоститељства, рекреације и забаве будући да су предузете мере заштите директно већ утицале на њих. Такође, значајан број предузећа из сектора прерађивачке индустрије већ је почео да трпи последице. Највише на удару су извозно оријентисане делатности попут аутомобилске и металске индустрије, производње електричне опреме, гуме и пластике. Поред њих са проблемима се суочавају и делатности са значајном увозном компонентом с обзиром на поремећене ланце снабдевања. Бројна су предузећа која су, ако не у потпуности обуставила производњу онда макар значајно смањила активност. Поједине делатности прерађивачке индустрије на које је утицај спољних фактора нешто мањи, попут прехранбене индустрије, су тренутно у мало повољнијем положају. Међутим и код њих врло брзо очекују се значајни негативни ефекти, а посебно ће бити погођен сектор микро и малих предузећа као и предузетника. Пад спољне тражње, али и предузете

мере у оквиру борбе за заштиту здравља људи неминовно ће се одразити на економску активност у свим привредним секторима.

Сценарио који тренутно оцењујемо као највероватнији подразумева да ће се економски ефекти епидемије Ковид-19 вируса манифестовати највише током другог квартала, док се у другој половини године очекује умерен опоравак. Након солидног раста привреде у првом кварталу, очекујемо пад БДП у другом тромесечју од око 15%, док се у другој половини године раст процењује на око 1%. Оваква квартална динамика имала би за последицу пад привреде Србије од 1,8% у целој 2020. години. Креатори монетарне и фискалне политике раде на мерама за ублажавање притиска на економију. Иако мере вероватно неће спречити рецесију, посебно усмерене мере на домаћинства и предузећа која немају новац могу помоћи да се ублажи непосредна економска штета од овог шока и створе услови за бржи опоравак привреде након завршетка пандемије.

Фискални оквир

У складу са макроекономским претпоставкама фискални оквир на нивоу опште државе у основном сценарију претпоставља пад јавних прихода у износу нешто више од 6%, у односу на важећу пројекцију за 2020. годину. Пад прихода у проценту БДП износи близу 3 п.п. Већина категорија пореских прихода одреаговала је на измењену пројекцију макроекономских индикатора (запосленост, зараде, потрошња и др.). Поједине категорије прихода, посебно у оквиру осталих пореских и непореских прихода смањене су због готово потпуне обуставе активности (таксе, накнаде и др.). Порески приходи нижи су за 2,1% БДП, при чему је највећи пад забележен у оквиру пореза на доходак и доприноса, од око 1% БДП. Мања потрошња утицала је на смањење индиректних пореза (ПДВ и акцизе) од око 0,9% БДП. Пројекција непореских прихода нижа је за око 0,6% БДП. Ограничавањем потрошње и смањењем расхода чија реализација у овом моменту није неопходна, могуће је јавну потрошњу на нивоу опште државе смањити за око 3%, у односу на првобитни план за 2020. годину, односно за 1,3% БДП. Наведени сценарио предвиђа повећање дефицита опште државе са 29 млрд динара, на око 107 млрд динара, односно 1,9% БДП.

Спроведене мере

Народна банка Србије реаговала је прва на појачану неизвесност у међународном окружењу изазвану ширењем Ковид-19 вируса смањивши 11. марта 2020. године референтну каматну стопу за 50 базних поена, на ниво од 1,75%. Каматна стопа на депозитне олакшице смањена је на 0,75%, а стопа на кредитне олакшице на 2,75%. Друга важна мера Народне банке Србије је усвајање одлука 17. марта 2020. године, којима се прописује застој у отплати обавеза дужника (мораторијум). Мораторијум је прописан за све дужнике који то желе (физичка лица,

пољопривреднике и предузетнике и привредна друштва), а подразумева застој у отплати обавеза који не може бити краћи од 90 дана, односно од трајања ванредног стања које је уведено због пандемије. У наведеном периоду дужник неће бити у обавези да отплаћује своје обавезе по основу кредита односно лизинга, а банка и давалац финансијског лизинга неће током трајања мораторијума обрачунавати затезну камату, нити предузимати радње са циљем наплате потраживања. Поред тога, од дужника неће моћи да се потражује накнада било којих трошкова у вези с применом усвојених прописа. Дужници који то желе, и о томе благовремено обавесте банку, односно даваоца финансијског лизинга могу и након почетка примене ових мера наставити да редовно измирују своје обавезе.

Такође, у циљу обезбеђења динарске ликвидности банкарском сектору, Народна банка је у понедељак 23. марта 2020. године реализовала своп аукцију куповине девиза (евра) и своп купила 127 милиона евра. На овај начин, банкама је обезбеђена динарска ликвидност у укупном износу од 14,9 млрд. динара по повољној каматној стопи од 0,85%. Са истим циљем, Народна банка је 24. марта 2020. године спровела две аукције репо куповине динарских државних хартија од вредности, с роковима доспећа трансакција од седам дана и три месеца, по повољној каматној стопи од 0,75%.

Влада Републике Србије је као прве мере предложила повећање плата медицинских радника за 10% од 1. априла, те исплату једнократне помоћи пензионерима у износу од 4.000 динара. Ефекат ових мера процењује се на око 0,4% БДП. Пореска управа неће за време ванредног стања по службеној дужности поништити споразум, односно укинути решење о одлагању плаћања дугованог пореза и неће ради наплате спроводити поступак принудне наплате, за правна лица, предузетнике, пољопривреднике и физичка лица који имају одобрено одлагање плаћања дугованог пореза (репрограм дугованог пореза). Смањена је и стопа по којој се обрачунава камата на износ мање или више плаћеног пореза и споредних пореских давања, осим камате, и изједначена са годишњом референтном стопом Народне банке Србије.

Предлог мера

Полазна основа за предлог мера фискалне политике у циљу ублажавања економских последица пандемије изазване Ковид-19 вирусом су представљени макроекономски и фискални оквир. Претпоставља се снажан пад привреде у другом кварталу, а затим опоравак привреде до краја године. Директан ефекат пакета мера је повећање дефицита за 6,7% БДП, тако да се укупан дефицит за 2020. годину предвиђа на нивоу од 9% БДП. Поред директног ефекта мера, индиректна помоћ привреди, укључујући и ефекте гарантне шеме, достиже ниво од 11%.

Пошто је циљ мера да се очува запосленост у току трајања ванредност стања, као и да се помогне привредним субјектима којима је отежано пословање током ванредног стања, предлог је да се мере не примењују на привредне субјекте који су:

1. Током ванредног стања умањили број запослених за више од 10% (не рачунајући запослене на одређено време којима уговор истиче током ванредног стања)
2. Привремено прекинули пословање пре проглашења ванредног стања, односно пре 15.03.2020. године.

Табела 2. Предлог мера

		Процењени ефекат (млрд динара)	% БДП
Мере пореске политике	Одлагање плаћања пореза на зараде и доприносе за приватни сектор, током трајања ванредног стања, уз каснију отплату настале обавезе у ратама са почетком најраније од 2021.	140	2,5
	Одлагање плаћања аконтација пореза на добит у другом кварталу	21	0,4
	Ослобађање давалаца донација од обавезе плаћања ПДВ-а	-	-
	Укупно	161	2,9
Директна помоћ приватном сектору	Директна помоћ предузетницима који се паушално опорезују и који плаћају порез на стварни приход, микро, малим и средњим предузећима у приватном сектору - уплата помоћи у висини минималца (за време трајања ванредног стања - претпоставка 3 минималне зараде)	92,8	1,7
	Директна помоћ великим предузећима у приватном сектору - уплата помоћи у висини 50% нето минималне зараде (за време трајања ванредног стања), а за запослене којима је решењем утврђен престанак рада (члан 116 и 117. Закона о раду)	4,5	0,1
	Укупно	97,3	1,8
Мере за очување ликвидности у приватном сектору	Програм финансијске подршке привреди у условима Ковид-19 кризе Фонда за развој Републике Србије	24	0,4
	Гарантна шема за подршку привреди у условима Ковид-19 кризе	240	4,4
	Укупно	264	4,8
Остале мере	Мораторијум на исплату дивиденди до краја године, осим за ЈП и губитак пореза на дивиденде по том основу	16	0,3
	Фискални стимуланс-подстицање домаће тражње	70	1,3
	Укупно	86	1,6
Процена фискалних ефеката мера	Укупно	368,3	6,7
Пакет мера	Укупно	608,3	11,0

Стога и први сет предложених мера претпоставља у највећем делу одлагање плаћања доспелих пореских обавеза, уз каснију отплату на рате, најраније од почетка 2021. године. Одлагање плаћања пореза и доприноса на зараде спроводи се у циљу обезбеђења ликвидности, одржања привредне активности и запослености. Одлаже се и плаћање аконтација пореза на добит у другом кварталу. Укупан процењен ефекат ових мера износи око 161 млрд динара, односно 2,9% БДП, у периоду трајања од три месеца.

Одлагање плаћања пореза на зараде и доприносе за приватни сектор, током трајања ванредног стања, уз каснију отплату настале обавезе у ратама са почетком најраније од 2021. године. Ова мера за циљ има повећање ликвидности свих привредних субјеката у привредном сектору који исплаћују зараде запосленима. Такође, ова мера се односи на одлагање плаћања пореза на приход од самосталних делатности свих предузетника. Повећање ликвидности се огледа у одлагању плаћања трошкова пореза и доприноса на зараде. Сви послодавци који се одреде да користе ову меру могу да користе одлагање плаћања трошкова пореза и доприноса на зараде до почетка 2021. године, а након тога се оставља могућност даљег одлагања плаћања ових трошкова најдуже до 24 месеца без обавезе плаћања камате на захтев пореског обвезника. Услови овог даљег одлагања биће додатно прецизирани. Основни услови за примену ове мере су идентични за све послодавце без обзира на њихову економску снагу.

Одлагање плаћања аконтација пореза на добит у другом кварталу. Мера има за циљ повећање ликвидности пореских обвезника путем одлагања плаћања аконтација за порез на добит за 2020. годину које доспевају у другом кварталу 2020. године. Основни услови за примену ове мере су идентични за све обвезнике пореза на добит без обзира на њихову економску снагу. За пореске обвезнике на које се мера односи, основни услови за примену су идентични без обзира на економску снагу конкретног пореског обвезника.

Ослобађање давалаца донација од обавезе плаћања ПДВ-а. Основни циљ ове мере је да се од плаћања ПДВ ослободе они донатори који своје производе, односно производе чијим прометом се баве донирају установама које су непосредно укључене у активности које имају за циљ спречавање ширења и лечење грађана од болести Ковид-19. Сматрамо да је прописивање ове мере потпуно примерено околностима, као и да услове за примену ове мере треба прописати на начин који ће онемогућити било какве злоупотребе.

Други сет мера односи се на директна давања предузећима, исплату помоћи у висини минималне зараде за предузетнике, микро, мала и средња предузећа, односно субвенције 50% минималне зараде великим предузећима, чији запослени су послати на принудни одмор, због смањеног обима пословања или потпуне обуставе рада. Ефекат ове мере процењује се на око 1,8% БДП.

Директна помоћ предузетницима који се паушално опорезују и који плаћају порез на стварни приход, микро, малим и средњим предузећима у приватном сектору - уплата помоћи у висини минималца (за време трајања ванредног стања), и **за велика предузећа** уплата помоћи

у висини 50% минималца за запослене којима је решењем утврђен престанак рада (члан 116 и 117. Закона о раду). Код овог сета мера је направљена разлика у начину примене по основу економске снаге обвезника. Наиме, пошло се од претпоставке да су привредни субјекти који су разврстани као велика привредна друштва имају значајно већу економску снагу у односу на предузетнике, микро мала и средња правна лице. У складу са наведеним, предузетницима, микро, малим и средњим правним лицима је дата економска помоћ у висини нето минималне зараде за свако лице које код њих има статус запосленог.

За правна лица која су класификована као велика, помоћ је опредељена сразмерно броју лица која ови послодавци задржавају у радном односу иако је за радом тих лица привремено престала потреба. Сходно томе, овај сет мера је усмерен на то да држава ефективно поднесе део терета исплате накнада зарада лицима за које је наступио прекид рада, а која послодавци – велика правна лица задржавају у радном односу.

У вези са применом ове мере, посебно би требало имати у виду да се не улази у пословну политику пореских обвезника – великих правних лица, нити се ограничава број запослених којима се утврђује прекид рада (али не и прекид радног односа), нити се на било који начин утиче на обим права који запослени остварују у току прекида рада. С друге стране, предложеним мерама послодавци се у довољној мери стимулишу да одрже постојећи ниво запослености, док се у случају предузетника, малих, микро и средњих правних лица, већим обимом права додатно јача ликвидност у циљу одржавања пословања, односно одустајања од покретања поступака престанка обављања пословања.

Циљ трећег сета мера је очување ликвидности привредних субјеката у условима економске кризе очекиване током и по окончању ванредне ситуације проузроковане пандемијом Ковид-19 вируса. Овим програмом Влада Републике Србије жели да минимизира спољне утицаје (пад тражње, прекид ланца снабдевања и др.) и њихове последице (смањене запослености, неликвидност и др) на пословање српске привреде. Конкретно, програм предвиђа две мере 1) програм за доделу кредита за одржавање ликвидности и обртних средстава за компаније из сегмента предузетника, микро, малих и средњих привредних субјеката, пољопривредних газдинстава и задруга који су регистровани у релевантном регистру преко Фонда за развој Републике Србије, и 2) гарантне шеме за подршку привреди у условима Ковид-19 кризе за кредите за одржавање ликвидности и обртних средстава за компаније из сегмента предузетника, микро, малих и средњих привредних субјеката, као и пољопривредних газдинстава преко комерцијалних банака које послују у Републици Србији. Укупна вредност програма предвиђених овом мером износи 264 милијарде динара (око 2.2 милијарде евра).

Програм финансијске подршке привреди у условима Ковид-19 кризе Фонда за развој Републике Србије. У циљу очувања стабилности финансијског и привредног система Република Србија ће преко Фонда за развој Републике Србије обезбедити програм за доделу кредита за одржавање ликвидности и обртних средстава за компаније из сегмента предузетника, микро, малих и средњих привредних субјеката, пољопривредних газдинстава и задруга тј. привредним

субјектима из сектора производних и услужних делатности регистрованих у релевантном регистру, чиме ће се на тржишту обезбедити 24 милијарде динара (око 200 милиона евра) нових пласмана. Средства по овом програму не могу се користити за финансирање организовања игара на срећу, лутрије и сличне делатности, трговинске делатности, промета нафтом и нафтним дериватима производње и промета било ког производа или услуге које се према домаћим прописима и међународним конвенцијама и споразумима сматрају забрањеним.

Кључни елементи програма:

Намена кредита	Финансирање ликвидности и обртних средстава за предузетнике, микро, мале и средње привредне субјекте, пољопривредна газдинства и задруге који су регистровани у релевантном регистру, производне и услужне делатности
Укупан износ кредита предвиђених програмом	24 млрд динара (око 200 милиона евра)
Рочност	До 36 месеци укључујући грејс период у трајању до 12 месеци
Валута	Динари
Трајање програма	До краја 2020. године
Максимални износи појединачних кредита	<ul style="list-style-type: none"> • За предузетнике и микро правна лица до 5 милиона динара • За мала правна лица до 25 милиона динара • За средња правна лица до 50 милиона динара

Гарантна шема за подршку привреди у условима Ковид-19 кризе. У циљу очувања стабилности финансијског и привредног система Република Србија ће комерцијалним банкама које послују на територији Републике Србије обезбедити гарантну шему за доделу кредита за одржавање ликвидности и обртних средстава за компаније из сегмента предузетника, микро, малих и средњих привредних субјеката, као и пољопривредних газдинстава по закону о рачуноводству, чиме ће се на тржишту обезбедити 240 милијарди динара (око 2 милијарде евра) нових пласмана по повољним условима.

Кључни елементи програма:

Намена кредита	Финансирање ликвидности и обртних средстава предузетника, микро, малих и средњих привредних субјеката и пољопривредних газдинстава
Укупан износ кредита на које се односи гарантна шема	240 милијарди динара (око 2 милијарде евра)
Рочност	До 36 месеци укључујући грејс период у трајању до 12 месеци
Валута	Динари или еври
Трајање програма	До краја 2020. године
Максимални	<ul style="list-style-type: none"> • 25% прихода из 2019. године

износи појединачних кредита	<ul style="list-style-type: none">• До 3 милиона евра
-----------------------------------	---

Закључак

Епидемија изазвана Ковид-19 вирусом присутна је у 199 земаља света. Потврђено је, у овом тренутку, да је више од 723 хиљада случајева инфицирања вирусом, са више од 34 хиљаде случајева са смртним исходом. У питању је претња великих размера како по здравље људи тако и по функционисање друштва у целини. Оптерећени здравствени системи у многим земљама су пред колапсом. Све државе су предузеле различите мере ограничавања кретања, активности и социјалног дистанцирања како би смањиле притисак на посрнуле здравствене системе. Свет је стао да би се заштитио.

Економске последице пандемије Ковид-19 вируса су још увек су несагледиве. Свакодневно се ревидирају процене економске активности наниже. За сада постоји јединствен став да ће криза бити оштра али краткотрајна, односно да ће се, након дубоког пада у другом тромесечју, привреде опоравити до краја ове године.

Ситуација у Србији не разликује се битно од стања у другим земљама. Све предузете мере ограничавања кретања грађана, социјалног дистанцирања у циљу смањења контаката међу становништвом, спроводе се са крајњим циљем очувања живота и здравља становништва и успоравања очекиваног притиска на здравствени систем Србије.

Актуелни макроекономски сценарио за Србију претпоставља пад економске активности у овој години од близу 2%. Фискални дефицит, само услед погоршања економске активности повећава се за 1,4 п.п. односно са планираних 0,5% БДП, на 1,9% БДП.

Пакет кризних фискалних мера усмерен је на очување привредне активности и радних места, те одржавање ликвидности. Мере су широко постављене, са могућношћу брзе примене и у већини привременог карактера. Директан ефекат пакета мера је повећање дефицита за 6,7% БДП, тако да се укупан дефицит за 2020. годину предвиђа на нивоу од 9% БДП. Поред директног ефекта мера, индиректна помоћ привреди, укључујући и ефекте гарантне шеме, достиже ниво од 11 БДП%.

Пакет кризних мера креиран је имајући у виду досадашњи развој ситуације и не искључује могућност нових мера у складу са даљим развојем. Уравнотежење економије након драматичног шока, какав је овај изазван пандемијом Ковид-19 вируса може захтевати и нове мере. Након окончања борбе против пандемије биће потребно проценити стварне штете и дизајнирати додатне мере за опоравак.

Додатак 1

Мере које је Влада усвојила и које су у процедури усвајања:

- ❌ Ограничена је висина цена и маржи основних животних намирница, заштитне опреме, као и малопродајне цене заштитних средстава, како би се спречили поремећаји на тржишту и омогућило редовно снабдевање грађана основним животним намирницама и заштитном опремом и средствима. Из истих разлога извоз основних производа битних за становништво (семе, уље, квасац, сапуни, детерџенти, дезинфектанти, асепсол, алкохол, заштитна опрема) привремено је забрањен.
- ❌ У циљу заштите становништва, донета је одлука да се сва лична документа држављана Републике Србије којима је истекао или им истекне рок важења, сматрају важећим за време док је на снази Одлука о проглашењу ванредног стања.
- ❌ Рокови у управним поступцима усклађени су на начин да странке не могу сносити последице непоступања у роковима услед ванредног стања, док у судским поступцима рокови престају тећи за време ванредног стања, а наставак рачунања рокова везује се за престанак ванредног стања.
- ❌ У циљу заштите запослених и радно ангажованих лица, предузет је низ мера које обавезују послодавца да омогући рад на даљину, рад од куће, рад у мањим сменама, како би се заштитила запослена и радно ангажована лица.
- ❌ Према пореским обвезницима који имају одобрено одлагање плаћања дугованог пореза за време ванредног стања се неће примењивати поништај споразума и наплаћивање неплаћеног пореског дуга (из средстава обезбеђења и у поступку принудне наплате), почев од рате која доспева у марту 2020. године.
- ❌ Услед проглашења ванредног стања на територији РС, померају се рокови за припрему, састављање и подношење годишњих финансијских извештаја директних корисника средстава буџета Републике Србије, буџета аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, завршних рачуна буџета РС, аутономних покрајина, буџета јединица локалне самоуправе и организација за обавезно социјално осигурање, као и консолидованог извештаја Републике Србије и консолидованих извештаја градова за 2019. годину.

Народна банка Србије донела је привремене мере у циљу очувања финансијског система и то:

- ❌ Застој у отплати (мораторијум) дужницима на отплату кредита, као и обавеза по основу финансијског лизинга, не краћи од 90 дана, или од трајања ванредног стања, за које време банка не обрачунава затезну камату на доспело а неизмирено потраживање и не покрећу поступак извршења, као ни поступак принудне наплате према дужницима, односно не предузима друге правне радње у циљу наплате потраживања од дужника. Дужници неће плаћати никакву накнаду трошкова за коришћење ове могућности, а овакви кредити се неће сматрати реструктурираним, нити проблематичним потраживањима.
- ❌ Током трајања ванредног стања давалац лизинга не обрачунава затезну камату на доспело а неизмирено потраживање и не покреће поступак извршења, као ни поступак принудне наплате према примаоцу лизинга, односно не предузима друге правне радње у циљу наплате потраживања од примаоца лизинга.
- ❌ Додатно Одлуком о накнадама у платном промету не могу се наплаћивати накнаде и други трошкови код уплата и преноса новчаних средстава ради пријема донација у борби против епидемије болести Ковид-19. Ова Одлука се односи на Банке, институције електронског новца, платне институције и јавног поштанског

оператора, као и Народну банку Србије код уплата и преноса новчаних средстава ради пријема донација у борби против пандемије Ковид-19 вируса.

Додатак 2

Сажетак предложених мера релевантних актера у Србији²

Влади је упућено више предлога економских мера међу којима су најбројније оне које се тичу очувања радних места и одржавања ликвидности.

I. Очување радних места кроз (привремено) смањење, одлагање или ослобађање од пореза и доприноса на зараде:

- Ослобађање а не само одлагање од пореза и доприноса за време прекида рада за све привредне субјекте;
- За запослене који буду одсуствовали са рада услед болести Ковид-19 (услед карантина, или болничког лечења):
 - финансирање накнаде зараде
 - смањивање пореза и доприноса за одсуство до 30 дана
- За запослене за чијим радом неће постојати потреба услед смањења обима рада за време трајања ванредног стања и у разумном периоду по укидању истог:
 - растерећење накнаде зараде највише до износа минималне зараде
 - фонд за ванредну социјалну помоћ
 - подржати послодавце који тренутно носе терет накнаде зарада односно исплате пуних зарада запослених са децом до 12 година старости услед обуставе рада школа и вртића
- За ММСПП:
 - привремено смањење пореза и доприноса
 - увођење могућности одложеног плаћања свих дажбина у вези са зарадама, без зарачунавања камата
- За паушалце:
 - проширити меру ослобођења од пореза и доприноса на зараде у првој години пословања на предузетнике паушалце, како би се подстакло samozapošljavanje
 - умањити порезе и доприносе за 50% у 2020. године
- За најтеже погођене секторе³:
 - привремено смањење пореза и доприноса
 - могућност одложеног плаћања свих дажбина у вези са зарадама, без зарачунавања камата
 - рефундирање дела трошкова плаћеног одсуства за време прекида рада односно смањења обима рада
 - у потпуности преузети трошак зарада запослених највише до износа минималне зараде
 - ослобађање приређивача посебних игара на срећу од обавезе плаћања накнада за одобрење и накнада за приређивање прописаних Законом о играма на срећу
 - ослобађање од локалних комуналних такси и накнада за коришћење јавних добара, прописаних Законом о финансирању локалне самоуправе, Законом о накнадама за коришћење јавних добара и одлукама о локалним комуналним таксама јединице локалне самоуправе
 - ослобађање од плаћања пореза и доприноса на зараде
 - субвенционисање зарада запослених код приређивача у висини од 50% од просечне зараде исплаћене код приређивача по запосленом у фебруару 2020. године

² Привредна комора Србије, Америчка привредна комора, НАЛЕД, професори Економског факултета, чланови Савета страних инвеститора, Удружење приређивача игара на срећу

³ Туризам, угоститељство, путнички саобраћај, делатности самосталних радњи, логистика, аутомобилска индустрија

- Увести јавне радове као меру подстицања запошљавања рањивих група и подстицања локалног економског развоја
- Проширити обухват прописа који регулише поједностављено / електронско ангажовање сезонских радника на секторе који су посебно склони флукуацијама (попут туризма), и привремене послове који ће бити посебно актуелни за време трајање епидемије (помоћ у кући, курирски послови, чување деце и др.)

II. Одржавање ликвидности кроз пореске олакшице

- Порез на добит
 - одложити плаћање аконтација пореза на добит правних лица за време трајања ванредног стања и у разумном периоду од укидања ванредног стања
 - умањити за 50% износ утврђене обавезе за аконтације пореза на добит за 2020. годину, уз плаћање према годишњем обрачуну следеће године
 - обуставити плаћање аконтације пореза на добит за најтеже погођене делатности, пошто се очекује да већина фирми у овим делатности заврши годину са губитком
- Остали порези
 - одложити плаћање обавеза за ПДВ за време трајања ванредног стања и у разумном периоду од укидања ванредног стања
 - одложити обавезе за акцизе на све акцизне производе осим акцизе на нафту, деривате нафте и течни нафтни гас и акцизе на дуван и дуванске производе (за 15 дана у односу на рокове прописане адекватним прописима)
 - у хотелијерској индустрији смањити порез на имовину до 50%
- Обуставити обрачунавање камате за неблаговремено измиривање пореске обавезе од почетка ванредног стања до 30 дана након укидања ванредног стања

III. Одржање ликвидности кредитирањем

- Омогућити привреди приступ јефтним или бескаматним кредитима за обезбеђивање ликвидности и рефинансирање обавеза, уз могућност одобравања грејс периода за отплату нових позајмица
- Омогућити приступ повољним кредитима привреди успостављањем гарантног фонда, уз усаглашен приступ подели ризика између Владе и пословних банака
- Хитно обезбеђивање гаранцијских шема за кредите намењене одржавању ликвидности погођених малих и средњих предузећа за 6-12 месеци
- привредним субјектима продужити рокове плаћања ка јавним и јавно-комуналним предузећима за 30 дана (од уговореног датума доспећа обавеза)
- обезбедити једнократну финансијску подршку и/или увести мораторијум у трајању од најмање три месеца на отплату кредита банкама и свих дажбина држави за привреднике из најтеже погођених сектора, као и за појединце који су остали без посла

IV. Остало

- Суспендовати плаћања ПДВ за давање добара без накнаде (донације), која привредници изврше здравственим установама и хуманитарним организацијама, за време трајања ванредног стања и у периоду од 90 дана од дана укидања ванредног стања
- Ослобађање ПДВ-а за донације нове или половне информатичке опреме за школе и државне институције, уз одговарајуће доказе
- Продужити рок за подношења пријаве ПДВ-а за последњи дан у месецу, уместо на 15. и дозволити могућност да се у будућим пријавама ПДВ-а исправе корекције, најмање 3 месеца након месеца када ванредно стање престане
- У ограниченом временском периоду до окончања кризе омогућити плаћање ПДВ-а само по основу наплаћених, а не и фактурисаних услуга. Разлика у износу обавезе уплате ПДВ-а између наплаћених и фактурисаних износа би била уплаћена накнадно, након што се динамика наплате врати у нормалне токове

-
- Стимулисати безготовинско плаћање кроз канале јавног информисања и евентуално смањење / повраћај дела ПДВ-а у случају плаћања картицама као меру смањења ширења епидемије, али и меру којом се одржавају легални токови економије
 - Фонд за финансијску подршку локалним самоуправама / регионима чије су становништво и привреда највише погођени
 - Увести продужено породилско одсуство и ваучере за ангажовање помоћи у кући око чувања деце, како би се запослени родитељи носили са затварањем школа
 - Успоставити посебан фонд за финансијску подршку локалним самоуправама / регионима чије су становништво и привреда највише погођени епидемијом
 - „Зелена трака“ за промет робе - омогућити несметан прекогранични транспорт робе и услуга. Преговарати и усагласити мере са земљама са којима се граничимо, укључујући земље ЕУ и ЦЕФТА земље

НЕ ТРЕБА ЗАБОРАВИТИ НИ ОСНОВНЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД Ковид-19 ВИРУСА

#ОстаниКодКуће

Прати руке минимум 20 секунди

**Користити заштитну опрему попут
маски и рукавица**

**Редовно одржавати хигијену у
свом дому**

